

БИБЛИОТЕКА
СЛОВЕНСКИ ИСТОЧНИЦИ

УРЕДНИК
МИРОСЛАВА ПЕТРОВИЋ

*Блаґослов
Издавачкој кући "Мирослав"
од монаха из манасѿира Хиландара:
"Нека ѿи је блаґословена десница
и њено ошѿро ѿеро које
доноси радосѿи Срѿсѿву
и никад да не заѿаји
као Обилићев мач"
Василије*

ИПА "МИРОСЛАВ"

Реља Новаковић

СРБИ И ЊИХОВИ ПРАДАВНИ СРОДНИЦИ

Прво издање

Издавач

Издавачко прометна агенција "Мирослав"

Адреса издавача

Гоце Делчева 15, 11080 Београд 80

Тел./факс: (011) 778-939; тел: (011) 674-466

П. фах 77; 11060 Београд 38

Југославија

E-mail: mirmi@EUnet.yu

Главни уредник

Мирослава Петровић

Рецензент

Живојин Андрејић

Припрема и дизајн

Жељко Пузовић

Коректура

Аутор

Тираж 500

Штампано октобра 2000.

Штампа

"Графос интернационал", Паичево

Copyright © ИПА "Мирослав"

РЕЉА НОВАКОВИЋ

**СРБИ
И ЊИХОВИ
ПРАДАВНИ
СРОДНИЦИ**

СРБИ И ЊИХОВИ ПРАДАВНИ СРОДНИЦИ

Када неки научници, истраживачи порекла и далеке прошлости појединих народа, па и Срба, процењују старост тих народа обично употребљавају израз "антички". Тако и наш познати класични филолог Милан Будимир у једној прилици кад уз Србију спомиње и географски назив под којим се та Србија налазила, наслов расправе о којој је реч назива "Анадол и античка Србија", подразумевајући под Анадолом област Анатолију, односно Анадолију, замишљајући под тим називом најпре грчки израз за **исток**, док се касније под тим називом подразумевала **Мала Азија** са суседним земљама.

Осећајући сву неизвесност око питања порекла и расељавања мањих или већих група становника из појединих области Будимир на једном месту поводом расељавања такве једне групе каже: "Противно П. Кречмеру и Б. Ногари, данашњи етрусколози сматрају **Лидију** (Lydia) и **Мисију** (Mysia) оним анадолским областима из којих су се **Етрурци** или **Тирсени** доселили у Италију и ту сад поводом спомена анадолске Мисије указује на Страбона сматрајући да је географ **Страбон** био уверен да су се становници анадолске Мисије доселили из **античке Србије**, постојбине Дарданаца, који су из исте области прешли у **Троаду**".

Међутим, логограф **Херодот** управо супротно сматра да су се становници анадолске Мисије преселили у **античку Србију**, додајући да је проблем доиталске постојбине анадолских Етрураца у вези са историјом наше земље.

Што се тиче лингвистичких одлика истиче се "да је положај становника **Лидије** и **анадолске Мисије** и поред фрагментарне традиције прилично одређен; изгледа да припадају оним Индоевропљанима који разликују три реда гутурала, па су стога блиски сродници **Илира**, **Дарданаца**, **Трачана** и **Пајонаца**". Уз ово се у примедби додаје да Страбоново мишљење прихвата и си-ролог **Б. Хрозни**, који сматра да су се у XIII веку старе ере, под илирским притиском становници Мисије селили у анадолску Мисију, дакле у вези са јегејском сеобом у којој су према **Фр. Шахермајеру** Филистри или, како их ми зовемо, Пеластии, играли улогу хегемона. Та је сеоба изазвала пропаст империје Хета, оних Индоевропљана који припадају Кентумској групи. У етрусском, каже писац даље, имамо несумњиве трагове кентумског речника, па је њихова културно-географска веза са Мисима и осталим Пеластима несумњива.

Овај одељак писац Милан Будимир завршава овим примедбама: "Пријатељи нордизма више верују Страбону но Херодоту. Али како је било покрета у оба правца засад је тешко рећи где је већа вероватноћа".

Будимир је свакако с правом указао на покрете којих је могло бити различитих, поготову кад знамо колико је разних народа боравило у бројним и пространим деловима Мале Азије и у којој је ван икакве сумње на више места било и давних предака Срба, које поједини писци понекад називају и Словенима.

Један занимљив случај знамо из живота и искуства митрополита **Герасима**, који је у своје време боравио у Малој Азији. По доласку у Србију Герасим је причао ученом **Магарашевићу** о народу који је живео у залеђу **Трапезунта** и који је, каже говорио језиком својим таквим, смешаним са другим језицима, да их ни Руси који трговине ради долазе у Трапезунт не могу разумети.

Герасим је тај народ назвао **Словенима**, а реч је или о неком прастаром индоевропском језику или можда и о **Србима** које су у своје време довели **Византинци**, као ратне заробљенике.

Али кад је реч о језичким сродностима разних народа да не заборавимо и византинца **Ласкариса Кананоса** који је у XV веку пловио **Балтичким морем** као морепловац и трговац. Пловећи једном приликом са истока према западу наишао је и на земљу коју је он назвао **St(h)slavonia** (Славонија, Вендска земља) чији је главни град назвао **Лупек** (Либек). Слушајући говор месног становништва Кананос је изјавио: "Одавде (из Либека и околине) воде порекло **Зигиоти** на Пелопонезу". Јер, додаје Кананос, "овде има много места у којима се говори истим језиком као и међу Зигиотима".

Али о питању вендских језика ми пуно знамо и из драгоцене књиге **Хане Скалове**: *Topografická mapa území Obodriců a Veletú-Luticů ve světle Místních Jmen*, Praha 1965. Наведена књига Хане Скалове свакако да нам може много помоћи да колико-толико сазнамо где се и колико у Прибалтику употребљавао језик којим се у XV веку говорило дуж балтичког приморја, па и у Либеку (Лупек) и све до Хамбурга, а то је по свој прилици био, ако не исти, оно свакако сличан језик којим се говорило и на југу Пелопонеза, а кад Герасим убеђује Магарашевића да се у залеђу Трапезунта говорило језиком који није био сасвим стран ни Русима, као да смо све уверенији да је реч о језику који није био стран ни врсном хроничару **Јохану Кариону** (Johanes Karion), ученом математичару, астроному и историчару, чија је хроника типичан пример свестране оновремене образованости њеног састављача. Кад, на пример, спомиње име **Склавина** (Словена) Карион каже да се то име спомињало још за време цара **Маврикија** (582–602) кад су им **Коментиол** и **Приск** нанели велики пораз на

Дунаву. Али Карион као искусни хроничар спомиње и **Хенете** за које каже да их према **Хомеру** знамо још из **Пафлагоније**, при чему истиче да је његов вођа био један од вођа у **тројанској** војсци. Карион не пропушта да спомене и град **Венету** (Венеција) на Јадранском мору за који сви говоре да потиче још од **Хенета** из близине **Пафлагоније**, али, каже, није сигуран да их је тамо довео **Аntenор** или неки други вођа.

Веома су, каже даље Карион, кретања Хенета уопште занимљива, и ту њихов првобитни боравак опет везује за Пафлагонију позивајући се поново на Хомера и на песму о Аргонаутима. Ту сад Карион, говорећи о Хенетима на јужној обали Црног мора, додаје да су **испунили велики део на северној страни, у Европи**, и каже да све до сада, до његовог времена, држе области које се зову **Русија, Литванија и Пољска**, а осим тога, додаје Карион, и језик и име **Венета** у заливу **Јадранског мора** потврђују да су Хенети продрли и у **Илирик** и у суседне области било да их је тамо из **Азије** довео **Аntenор** или су тамо дошли кад су већ били у Европи и постепено, у разним приликама, продирали на југ у земље са благим поднебљем, мање хладне и богате вином и разним плодовима. Оданде су се, наставља хроничар, расули и доспели у ове земље између **Висле** и **Лабе** и заузели **Бохемију** (Чешку), у којој су били **Хермундури** и **Боји**, а испунили су и обале **Балтичког мора**, па се отуда у Прусској појавио назив **Вендски залив**.

Иначе, објашњавајући сложене појаве и распореде **Хенета** (Венеда) у Европи, Карион у више махова спомиње и **Србе**, настојећи да објасни њихово порекло, кретања и сродства са **Венетима**. Нас у његовим описима посебно интересује уз које народе и уз које просторе везује име и појаву **Срба**. Да их готово редовно спомиње уз **Венете** и **Сармате** запажамо и у оном делу који помиње са описом положаја **Германије** и **Венеда** у

VIII и IX веку. Карион, иначе, често спомиње и **Сармате** кад говори о пореклу и значењу имена **Срби**, па тако чини и кад каже да су **Срби** најраније име сачувано од **Сармата**, и то они (Срби) који су становали на простору **Хермундура** и између **Сале, Лабе** и **Судетских планина**.

На Ритиховој карти Кретање Немаца из Старе Марке Сорби (Срби) су између Сале (Солава) и Лабе, а Бодричи (Ободрити) и Велети (Љутићи) на својим ранијим положајима у Приморју. Словенско острво Rügen у Балтичком мору овде има назив Рана.

Планине и реке на карти Азије.

Између Предње и Задње Индије налази се Бенгалски залив у који се сливају воде реке Ганга коју неки називају "Рајском реком". Бенгалском заливу припада и река Иравади у чијем је доњем току град Рангун којем професор Ђорђе Јанковић спомиње "Храм Shway Dagon".

На простору Индије запажамо и реку Narbadu уз коју је убележена и планина Vindhya.

Називе **Винда**, **Венета** или **Хенета** стекли су, каже, и они који су становали уз **Вендски залив** и **Балтичко море** све до ушћа Лабе. Њихови су родови према разним подручјима или местима имали и различите називе, као што су **Вагри**, **Ободрити**, **Померани**, **Кашуби**

(Cassubi), **Цирципани**, а они који су становали међу **Хенетима** и **Србима** уз реку **Свеву** (**Одра**) названи су **Лужичани** по старим **Елизијима**.

Уз наше питање у наслову овог рукописа треба истаћи да се већ у *Карионовој хроници* јавља тумачење по којем је име **Срби** настало из имена **Сармати** и да све до данас (до настанка *Хронике*) и у **Илирикуму** постоји велика област под називом *Serua*, а да се и у историји **Карла Великог** може прочитати да је цар умирио Србе на **Сали** међу којима се и данас (XVI век) налазе називи *Sorben* и *Sorbek*.

И до сада је запажено да **Карион** у више махова спомиње **Хенете** (**Венеде**), па тако чини и кад говори о **Мизији** (**Мезији**) и **Тракији**. Он и тамо налази **Хенете** (**Венеде**) и каже: "Над мизијско и трачко пространство из суседне **Сарматije** надвио се моћни народ **Хенета**, који једном покренут није више мировао, већ је [нове] жељене области испуњавао новим насељеницима **Рашана**, **Бугара**, **Босанаца** и **Срба**".

Да је **Карион** изједначавао једне с другима **Сармате**, **Хенете** (**Венеде**) и **Србе** видели смо у више махова, али је, чини се, његово убеђење у порекло и сродност ова три народа најјасније изражено на оном месту на којем упоређује северне **Сармате** и **Србе** са **Хенетима** на јужној, малоазиској, страни **Црног мора**: "са називом **Сармата**, каже он, истоветан је и (назив) **северних Срба**, оних који станују северно од **Понта** (**Црног мора**) и **Меотског мора** (**Азовског**); **Хенети** који се зову и **Венети** сматрам, каже **Карион**, да треба придодати онима који станују на јужној страни **Понта** (**Црног мора**), тамо где се налазе **Битини**, **Пафлагонци** и **Кападоциани**, народи који говоре хенетским језиком".

Карионово упућивање на везе северних **Сармата** са малоазијским **Хенетима** (**Венетима**) веома је значајно, јер су те везе наслућивали и каснији истраживачи,

па чак и доказивали да су те везе заиста постојале. Уосталом, зна се да су на **Појтингеровој** табли (IV век н.е.) при црноморској обали, северно од Кападокије, убележени називи **Suani Sarmate** и **Sasone Sarmate**, али се и у другим изворима могу наћи још неки подаци о могућем давнашњем постојању **Хенетских (Сарматских)** сродника и на малоазијском тлу.

Као што је напоменуто, шеснаести век је столеће кад се веома много истраживало и трагало за старим рукописима и хроникама затуреним или заборављеним по манастирима, црквама или владарским и племићским дворовима. Ти стари рукописи и књиге, где их је било, писане су или штампане на латинском или на старом немачком језику и рукопису и њих је најчешће тешко разумети.

Упадљиво је да су тадашњи писци без икакве пристрасности описивали и објашњавали догађаје на које су наилазили листајући старе хронике и друге рукописе. У њиховим често несистематским излагањима наслуђујемо или јасније запажамо и податке за које нисмо знали, већ само наслућивали да негде постоје, а који су нам драгоцени.

Трагајући тако за рукописима разног порекла и различитих садржаја историчари се са посебном пажњом задржавају на **месопотамским народима** посебно на сливовима река **Еуфрата** и **Тигра** и на градовима међу којима особиту пажњу обраћају на **Вавилон**, **Ниниву**, **Асур**, **Нимруд**, **Мари** и многе друге.

Простор обухваћен сливовима Еуфрата и Тигра посебно је занимљив чињеницом да су обе ове реке у историју ушле и као "**Рајске реке**", баш као и **Нил**, **Дунав**, **Инд** и **Ганг**. Проучавање њихових сливова посебно је занимљиво због тога што се верује да народи који су настали уз њихове воде припадају најстаријим народима, блиским библијском времену.

Планина Vindins m. уз десну страну индијске реке Namadus.

Неки сматрају да и заслужни чешки историчар **Енеа Силвије (Енеја)** са својом *Историјом Чеха*, штампаној 1592., припада групи историчара који су убеђени да су и преци Словена, при чему мисли на Србе, дошли у Европу из **Месопотамије**.

Колико је Енеа Силвије био склон прихватању појаве из библијског времена потврђује и његово убеђење у постојање **потопа**, чију појаву потврђују и неки

савремени археолози. Енеа прихвата и постојање **Вавилонске куле** и уз то нас уверава да су Словени, мислећи опет на **Србе**, најпре боравили на пољима званим **Сенар**, али су, каже, касније тај простор напустили и прешли у Европу и тамо се населили на подручјима на којима су се касније настанили и **Бугари, Срби, Далматинци, Хрвати и Босанци**. Мада ни издалека нисмо сигурни да Енеа с правом ово и овакво насељавање овим редом набраја, веома је важно да он за неке од наведених народа тврди да су у Европу дошли из **Месопотамије**.

Ваља притом знати да Енеа Силвије није једини историчар који порекло Срба, односно њихов долазак у Европу, везује за далеку Месопотамију око чијих речних токова, посебно око Еуфрата и Тигра, и други писци налазе читав низ назива за које бисмо рекли да им је порекло у вези са боравком давних предака Срба у том делу Азије.

Али, Срби су у прошлости имали још историчара који су били убеђени да порекло српског народа треба тражити у Азији. Један од тих историчара је и гроф **Ђорђе Бранковић**, који је 1711. године умро у Хебу, у Чешкој. У својим рукописним хроникама је, које на жалост, још увек нису штампане, такође споменуо **месопотамске реке**. Ту те реке назива **Зерби** или **Зерви**, али се чини као да је знао да је реч о рекама **Еуфрату** и **Тигру**. Вероватно је био убеђен да је овде реч о реци **Србици**. Он није једини који је тако мислио.

Као што знамо реком **Србицом** у Месопотамији те реке називају и **М. С. Милојевић** и **Милан Будимир**. У сваком случају податак о реци **Зерви** и **Серви** добро пристаје уз наше тумачење о постојању неких прадавних **Срба** који су са **Кавказа** и преко **Месопотамије** и даље преко **Мале Азије** отишли на запад, дошли на **Дунав** и ту застали у једној области коју су било они

или неки други назвали **Дагонијом**. Према томе колико сада знамо о називу **Дагонија** тумачи се да је та подунавска област тако названа по **асиро-вавилонском** божанству чије је име познато као **Даган** или **Дагон** и тумачи се као да долази од речи **dag** у значењу **риба**, па би тако **Даган** или **Дагон** било божанство које се највећим делом приказује као риба у различитим видовима, понекад и као **човек-риба**. Има тумачења по којима је Дагоново боравиште при дну река, тумачено и прихваћено у науци, па је тако Дагон остао као водено божанство.

Месопотамско божанство Дагон.

Мора бити да је неко још у недокучивој прошлости знао или оценио значај и улогу воде у појави и одр-

жавању живота у ваздуху, води и земљи. Кад већ спомињемо **Дагона** пада нам на ум једна занимљива приредба професора **Ђорђа Јанковића** поводом спомена храма **Shway Dagon** у Рангуну који се, како знамо, налази у доњем току реке **Irrawaddy** (Ава) дуге 2150 километара. Занимљиво је да ушћа обе велике реке **Irrawaddy** и "рајске реке" Ганга припадају Бангладешком мору.

Али, без обзира на велику географску удаљеност **рангунски Дагон** нас побуђује да се на овом месту сетимо нашег историчара **М. С. Милојевића** који је негде прочитао да је постојао и "храм Сербца бога Дагског", при чему се оно "Сербца" свакако односи на Србе и вероватно да је овде реч о рекама око којих су у неко прадавно време живеле неке групације Срба, које, иначе, спомињемо на **Кавказу** или их замишљамо уз токове **Еуфрата** и **Тигра**, уз које, као уз "Рајске реке" није тешко замислити и постојање храмова и дворова у дубинама споменутих река као, уосталом, и уз **Дунав** уз који нам постојање подручја **Дагоније** најбоље потврђује временски тешко докучиво веровање у божанство које господари водама као основним елементом без којег се живот не може замислити.

Ако је Дунав прихваћен као рајска река и ако се један део подручја Дунава по богу Дагону назива **Дагонија** или **Даганија** (по "dag" риба) и ако готово сигурно знамо да је наш летописац с правом забележио да је "сва србска служила идолу Дагону", чини нам се да онда с правом морамо и **Дагонију** уз малоазијску реку **Sangarius**, да сматрамо стаништем неке групе српских предака, поготову што недалеко од те малоазијске **Дагоније**, на самој реци **Sangarius** запажамо и положај града **Gordiona**, а нешто ниже од њега читамо на карти назив **Vindia**, који се налази нешто северозападније од језера **Tatta** (**Tatta l**).

Део карте на којој је распоред држава на Иберијском полуострву 476. године, после распада Западно римског царства. Наше интересовање посебно привлачи положај **Галеице** (**Gallaecia**), државе **Свева** и положај сарматских **Алана**, некадашњих номада северно од Кавказа.

Ако смо у праву што уз **Даганију** као становнике замишљамо потомке неких прадавних Срба, можда смо у још већем праву кад прихватимо писца **Родни С. Јанга** (**Rodney S. Young**), који је у својој књижици **Gordion** закључио да је **Gordion** словенска реч (српска) и да не може да значи ништа друго него **град**. Али ако нас називи **Dagania** и **Gordion** уверавају да је реч о словенским (српским) речима, онда нас у извесној мери у то уверавају и **Vindia** и језеро **Tatta**.

По свој прилици да слично значење као **Gordion** има **Gordyaea** која се налазила нешто јужније од језера

Ван (Van) чије име на јерменском значи и област. Гордијеја се, иначе, налази између горњег Заба и реке Тигра, недалеко и Ниниве и Дур Шарукина (Хорсабада). Већ смо споменули да се на простору Јерменије и при изворном делу јужног крака Еуфрата, недалеко од планине Арарата, на њеним падинама, налазила убедежена и места **Surb** и **Surp**, што по свој прилици одговара тумачењу ученог **Петра Скока** који каже да Турци реч **Србица** изговарају **Sirf**. Није искључено да **Surb** и **Surp** у изворном пределу Еуфрата, недалеко од Арарата, одговарају и Бранковићевим рекама **Zerbi** или **Zervi**, а могуће је да се на тај простор односи и Милојевићев "**храм Serbca бога Дагског**" било због извора Еуфрата као "рајске реке" или због близине **Арарата** и његове библијске улоге у време потопа.

Иначе, ако бисмо се пажљивије задржали на просторима **Пафлагоније**, **Хенета**, **Хетита**, **Анатолије**, **Јерменије**, **Кападокије** и других старих малоазијских земаља можда бисмо се с правом задржали и на тумачењима назива места као што су: **Zagora (Sagora)**, **Selca**, **Lycus**, **Kala**, **Gory**, **Chum Dagh**, **Surawa Dagh** и неких других назива који су привлачни због сродности са индоевропским језицима чији су корени у неким детаљима сачувани широм читаве Мале Азије.

Ако бисмо, пак, пошли поречјима **Инда** и **Ганга**, које неки такође сматрају "рајским рекама", и дотакли се лингвистичких веза на том огромном простору било би нам много јасније колико је наше знање у лингвистици оскудно, што нам веома много смета да успешније пратимо и историјске токове. Можда бисмо неколико таквих случајева те врсте уочили чак и на **Иберијском полуострву**, на **британском тлу** или **Русији**, па и у **Индији**. Тако, на пример, на крајњем северозападу **Иберијског полуострва**, у склопу **Кантабријских планина** као посебни планински венац налази се и плани-

на **Vindius**, означена на карти као **Vindius m.(ons)**. Како се сећамо, и док смо боравили на подручју **Дагоније** и **Гордиона** и тамо смо запазили место које се назива **Vindia**. Посматрајући карту **Индије** дуж десне стране реке **Namadus** запажамо такође један планински венац који је означен као **Vindius m.(ons)**, дакле потпуно исто као и на **Иберијском полуострву**. И у **Русији** на домаку **Балтичког мора** запажамо једну **Виндаву** и једну **Вендеју**. Као што је познато, у **Британији** осим многих других занимљивих назива запажамо и **Vindolanu**, **Vindorius**, **Vindomoru**, **Vindobabu**, а има још и других који би ушли у ту групу.

Оно што нам се овде чини као важно јесте да уз наведене примере делују и други облици који су, рекли бисмо, важни за нашу сврху, а ти су облици **Виниди**, **Винде**, **Вините**, **Винедде**, **Венеди** и слично. Али овде није реч само о оваквим и сличним облицима у којима осећамо постојање блиске међусобне језичке и етничке сродности, већ верујемо да ни о античким Србима не можемо говорити ако их не укључимо и посматрамо као још у давно време припаднике једног заједничког језгра.

Овог пута покушаћемо да том заједничком језгру уђемо у траг преко **Свева** почев од **Иберијског полуострва** и блиске планине **Vindius**. На карти "**Европа при крају сеобе народа**" односно "**Европа после 476. године**" **Свеви** су забележени на два места. На једном месту су означени преко назива **Gallaecia** на крајњем северозападу полуострва обухватајући и доњи ток реке **Дура (Durius)** све до доњег тока реке **Тагус (Тажо)**. Пажљиво пратећи обележене податке на читавом **Иберијском полуострву** запажамо и појаву **Западних Гота** уз које ће се после многих векова и крупних промена на обалама **Атлантског океана** појавити као савремена област и држава **Португалија**.

Осетинска област на Кавказу: Северна и Јужна.

Али нас овом приликом интересује како да се снађемо са Свевима, Аланима, Вандалима и планином *Vindius* и на Иберијском полуострву, у Малој Азији и у Индији. Ако пођемо од Свева на неким историјским картама запазићемо да су пре 411. године и Сјеви и Вандали забележени у Европи далеко источније и то Сјеви (*Sueben*) између доњих токова Лабе и Одре, док су се тада Вандали налазили између доњих токова Одре и Везера.

Према ономе што се зна и сматра као сасвим поуздано јесте да су Сјеви заиста око 411. године дошли на Иберијско полуострво тамо где се у раније време налазила *Gallaecia* чије и само име указује на порекло групе народа по којима је Галеција добила име. Довољно је да се сетимо да су старо португалско становништво, па и оно где је Галеција сачињавали Келтои-бери међу којима су у своје време Картагињани организовали своје колоније. Кад су, око 27. године пре Христа, на тај део полуострва наишли Римљани један део њихове провинције добио је назив по главном граду *Emeritinensis*. Будући да је тај простор временом

био романизиран јасно је да су својим доласком и Сјеви и Алани у тим новим условима пали под утицај римског језика и културе.

Кад се сада запитамо шта сазнајемо о пореклима споменутих народа и њихових међусобних утицаја у том најсевернијем делу Иберијског полуострва запазићемо на картама да се у IV и V веку један део Свева пре сеобе (као *Sueben*) налазио, како је речено између доњих токова Лабе и Одре, у суседству Вандала. Њих ту спомиње и Тацит истичући њихов пријатељски однос према Римљанима. Према нашим изворима и сазнању које из тих извора произилази закључујемо да су на подручју блиском Балтичком мору, у доњим токовима Лабе, Одре и Висле још веома давно живела словенска племена, међу њима и Срби.

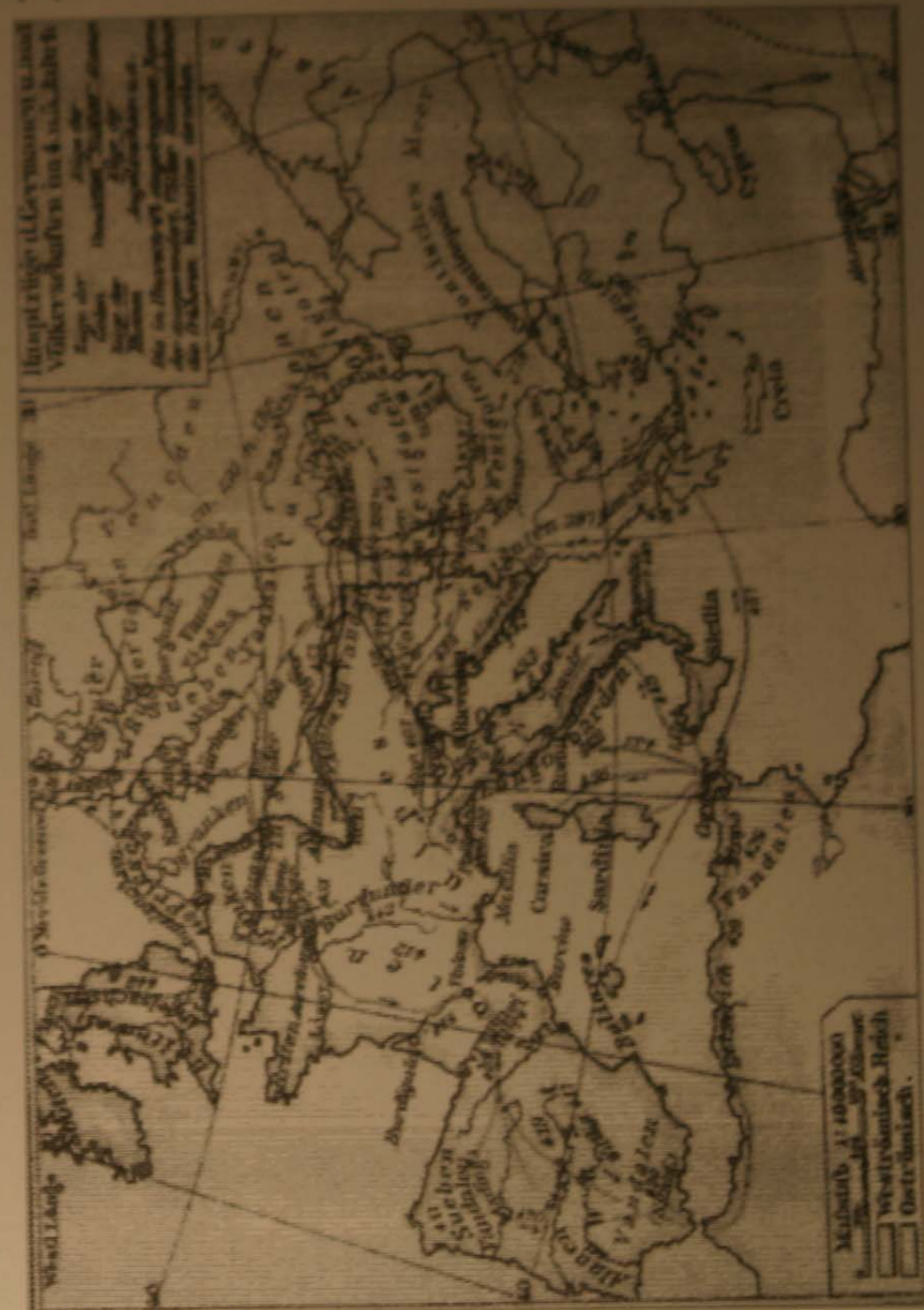
То закључујемо и по казивању византијског цара Константина Порфирогенита који, како се зна, пише о доласку Срба на Балканско полуострво за време византијског цара Ираклија (610–641). За те Србе који су негде од Прибалтика кренули на Балканско полуострво византијски писац, споменути Порфирогенит (905–959) каже да су тамо одакле су пошли на Балканско полуострво “живели одавно, одувек”. Тај његов јединствени хронолошки податак не може да значи ништа друго него да су Срби на том простору живели још од незапамћених времена, можда док су на тим приобалним деловима живели и неки други индоевропљани, па може бити и Сјеви и Вандали, али и неки други можда сродни народи. Овде нам пада на ум Шафарик кад, на пример, спомиње Сјеви и упоређује њихова имена процењујући узајамне утицаје народа који се спомињу као *Sueben*, *Sueven*, *Slowenen*, *Swowenen*, *Swowen* и ту узгред напомиње да западнословенска племена на Лаби као и данас, мисли у његово време, место тврдог словенског *š* изговарају увек *w*. Код ова-

квих случајева и Jacob Grimm у *Geschichte der deutschen Sprache* тврди да су имена Свеви (Sueben) и Словена (Slowenen) етимолошки исто. Према томе они Свеви на Иберијском полуострву не би били никакви Германци већ Словени.

Кавказ. Према подацима класичних писаца на Кавказу су у неко давно време боравили и Срби као кавкаски народ. Према Плинију једна група Срба (Serbi, Serrei) боравила је на северозападном делу Кавказа, а према Птолемеју део Срба (Serbi, Serboi) боравио је на југоисточном Кавказу, ближе Каспијском језеру.

Као што знамо, северно од Кавказа, према Дону, живели су у своје време Алани које касније жапажамо на картама на Иберијском полуострву у Лузитанији - Alanen.

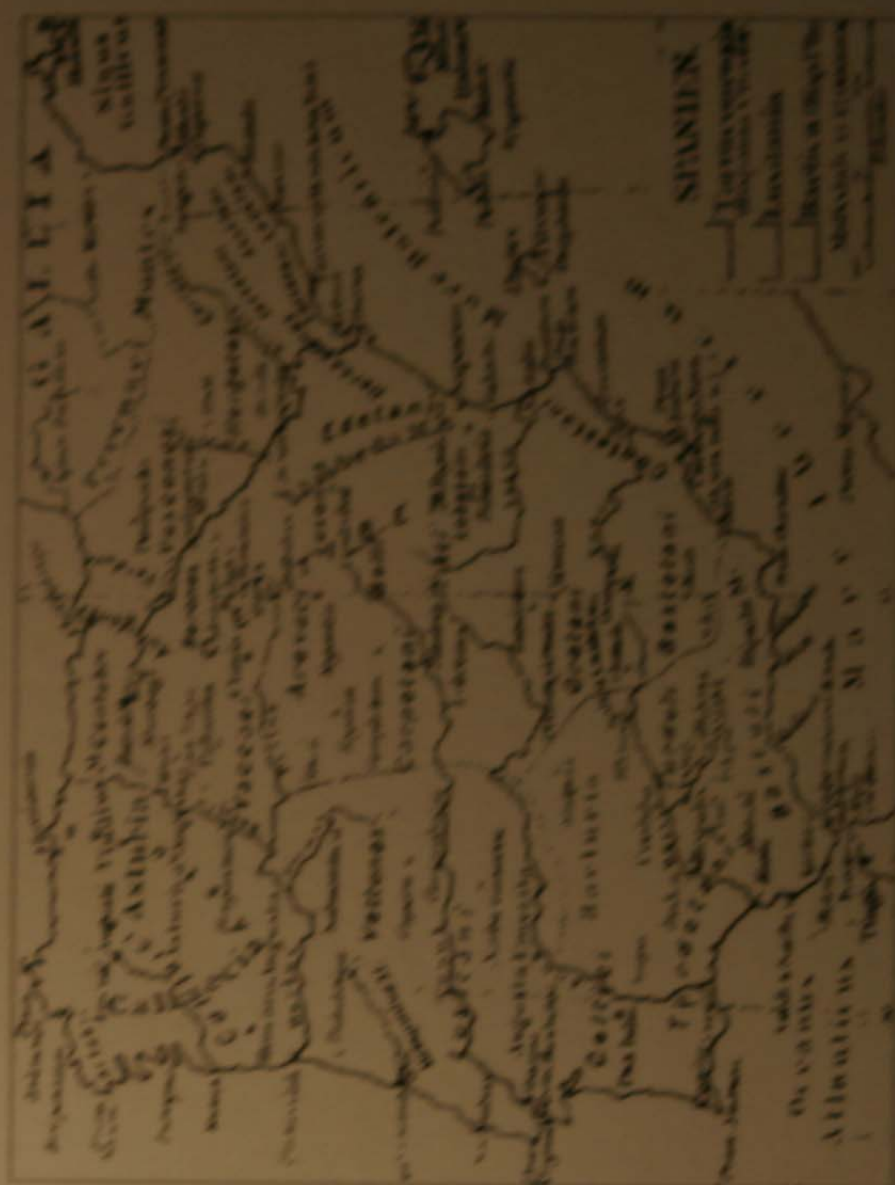

На карти под насловом "Главна кретања Германа и других народа у IV и V веку". На карти су за нас особито упадљиви положаји **Свева**, **Вандала** и **Алана**, све три групе у западном делу Иберијског полуострва при доњим токовима реке **Дура**, **Тага** (Tagus), **Гвадијане** и **Гвадалкивира**. Наше интересовање за Алане на Иберијском полуострву овде истичемо због чињенице да су у некој давној прошлости боравили на Кавказу и пружали се једно време и до реке Дона. Овде их спомињемо због чињенице да су на Кавказу можда боравили у исто време кад су на Кавказу боравили и Срби, а можда и **Осети** које у овој књижици спомињемо.

Пратећи тако, макар и донекле, кретање **Свева** и **Алана** и њихов долазак на **Иберијско** полуострво да бисмо што боље схватили какав је однос и у чему је значење имена планине **Vindius** и ове две народносне групе постаје нам, чини нам се, све много јасније ако заиста прихватимо објашњења која нам дају **Шафарик**, **Јакоб Грим**, па и **Dr. Wojciech Kętrzyński**, који такође закључује да су имена **Свева** и **Словена** етимолошки иста ("dass die Namen der Sueben und Slowenen ethymologischer dieselben seien").

Што се тиче **Алана** ваља имати у виду да неки тврде да су **Алани** **номадски сарматски народ** који је у своје време живео северно од **Кавказа**, све до **Дона**. Ту их је 65. године пре Христа потукао **Помпеј**. Римљани су их тада одбацили од римских граница, али су онда **Алане** потукли **Хуни** којима се један део **Алана** и покорио, док се други део **Алана** повукао на **Кавказ** и сјединио са **Осетима** (**Osseten**).

Један део **Алана** сјединио се и са **Западним Готима**, док су неки делови **Алана** 410 (411) у друштву са **Севима** и **Вандалима** продрли чак у **Шпанију** и 411 задржали се, као што смо видели, на крајњем северозападу **Иберијског полуострва**. Неки сматрају да је део **Алана** са **Вандалима** отишао у **Африку**, али да су се неки њихови делови задржали и у средњој и северозападној **Франачкој**.

Карта Шпаније на којој је **Vindius m.** од које су недалеко **Callallaecia** и **Callaici**. На истоку су **Celtiberi**, на југозападу су **Celtici**. У средњем делу су **Belli** и **Vettones**. На југозападу су **Setra** и **Italica**.

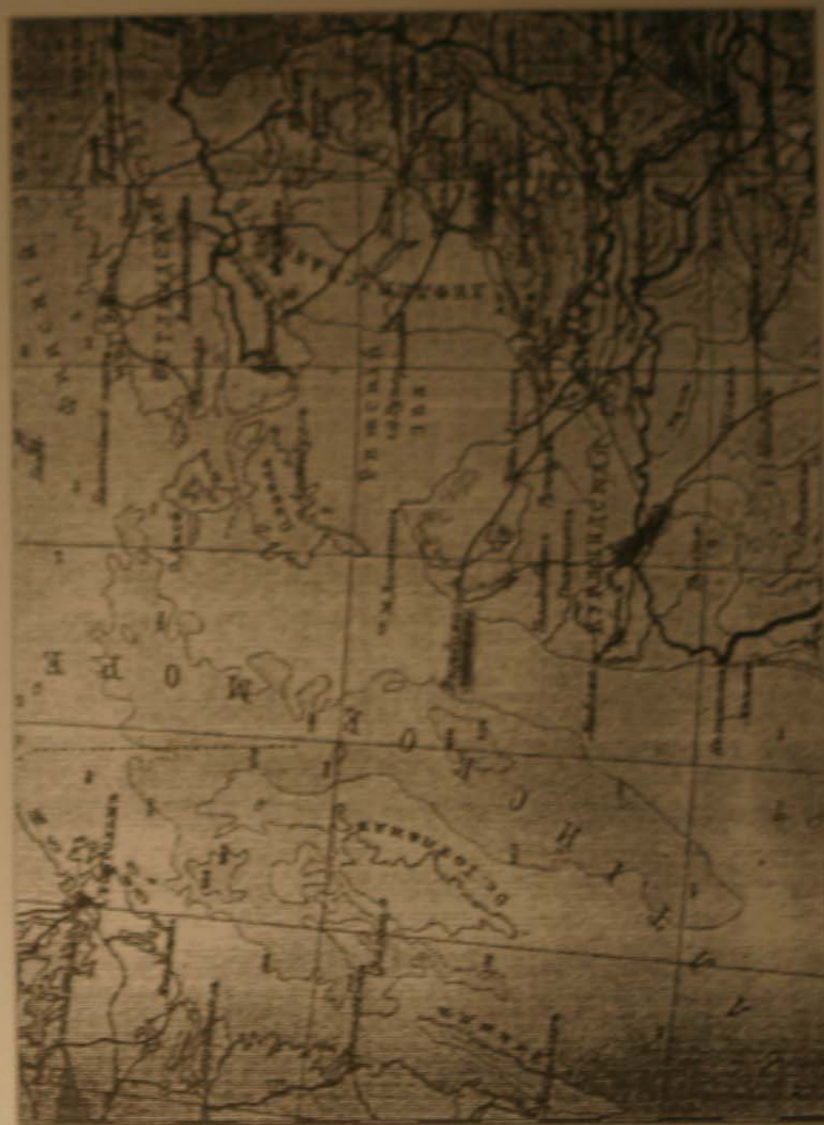
Тако смо, надамо се, некако дознали да има разлога што доводимо у везу једне с другима **Севе**, **Алане** као и назив **Vindius m.** Ако је тачно да су старо португалско становништво сачињавали **Келтоибери**, да **Алани** припадају **сарматској** групацији, а да су **Севи** по неким исто што и **Swoweni** (**Словени**), онда овде можемо додати и уверавање да су **Алани** с пуно разлога пришли **Осетима**, јер су свакако морали знати да их везује неко макар и далеко сродство.

Топоними Венден, Виндава и река Виндава недалеко од Риге и Рижског залива.

Ако смо са оваквим тумачењем колико-толико у праву, онда уз размишљања ове врсте треба укључити

и Виндију (Vindia) недалеко од Гордиона и Даганију, Vindius у Индији уз реку Namadus, а по свој прилици да у исту групу спадају и прибалтички називи, као, на пример, река и место Виндава, а свакако и место Венденъ. Кад мало више размислимо стичемо утисак да можда има разлога да споменемо и британске називе као што су: Vindolana, Vindobaba, Vindomoga, Vindarius, и неке друге називе на Ортелијусовој карти састављеној према неким класичним писцима. Захвалност дугујемо и Милошу Црњанском што нам је скренуо пажњу на многе појединости које нисмо ни наслућивали.

На Ритиховим занимљивим картама пажњу привлачи и ова на којој су у Прибалтику и називи **Венден** и **Виндава**, који очигледно потврђују језичку сродност народа у том делу Прибалтика.

После свега што је у овој књижици, овако и макар оволико, написано питамо да ли смо имали права да наша запажања и оцене почнемо са насловом *Срби и њихови прадавни сродници* или је можда боље да о свему поразмислимо још мало?

Будући да у историји српског народа, и не само српског, постоје небројени примери из којих бисмо могли да закључимо да временска и географска удаљеност између појединих народа не мора увек да значи да ти народи немају међу собом ничег блиског било у ком виду.

Један такав случај, као што смо споменули, а који је врло значајан запазили смо и при спомену кавкаских **Осета** и **Алана**.

Кад је реч о Осетима знамо да је њихово народно име **Ирон**, множина **Ирата**. Осети су народ који живи на северном Кавказу где чине већину становништва. Махом су земљорадници и сточари. По вероисповести су углавном православни, али делимично има и муслимана – сунита. Порекло воде од **Алана**, иранских номада **сарматског** порекла. Што се тиче њиховог језика стручњаци сматрају да припада **иранској грани индоевропске језичке породице** и сматра се да је **наставак скитско-сарматског језика**.

Као што знамо још су класични писци **Плиније** и **Птоlemeј** установили да су у њихово време, а свакако још и много раније, на горостасном Кавказу боравили и **Срби**, чије је име на северозападном делу **Плиније** забележио као **SERBI (SERREI)** а на југоисточном, ближе Каспијском мору **Птоlemeј** је групацију Срба означаио именима **SERBI (SERBOI)**.

Откада и колико су дуго Срби боравили на Кавказу не знамо. Не зна се тачно ни када су ни којим су правцем кренули са Кавказа било преко **Мале Азије** или преко простране **Скитије** према доњем Дунаву.

Можда бисмо о томе сада знали нешто више да је инжењер **Гојко Вукчевић** имао више животне среће. Као писац значајне књиге *О њоријеклу Илира*, Подгорица 1992, I. Вукчевић је годинама упорно истраживао особито подручје Кавказа. Кад је пре неколико година четврти или пет пут боравио на Кавказу свратио је и међу **Осете**. Како ми је тога пута по повратку причао, кад су Осети чули одакле долази и шта га на Кавказу највише интересује били су одушевљени, особито кад су сазнали да долази из Југославије и да га, између осталог, привлачи жеља да сазна што више о могућим траговима Срба на Кавказу још из времена пре **Плинија** и **Птоlemeја**. Понудили су му сваку помоћ из осетских архива и библиотека. На жалост, не дуго по повратку са Кавказа Вукчевић је изненада умро. Његовом смрћу изгубили смо изузетно способног истраживача порекла и дубоке прошлости нашег народа, и не само нашег.

Али да се античком времену вратимо пратећи казивање **Милана Будимира**. Он је једном свом кратком предавању, као што знамо, дао наслов "Анадол и античка Србија". Већ сама чињеница да Будимир спомиње "Античку Србију" и у расправљање уплиће **Херодота** (V век пре Христа) и **Страбона** (63 пре до 19 после Христа) и наводи више географских простора у Азији и Европи, који нису постојали у време досељивања Балтичких Срба у VII веку наше ере, нити је тада могло бити речи о Страбону и Херодоту, потврђује претпоставку да је Срба на Балканском полуострву било и онда кад споменути класични писци на Балканском полуострву спомињу **Илире**, **Дарданце**, **Трачане**,

Пајонце и друге. Све нам то потврђује да је на Балканском полуострву Срба било и небројено много векова пре него што је византијски цар Ираклије (610–641) одлучио да на Балканско полуострво доведе и један део Полапских односно Прибалтичких Срба. То што се “Антички Срби” на Балкану не помињу у време доласка Балтичких Срба, нити се помињу сви догађаји који су се збивали на Балканском полуострву у време превођи Византије не може из историје да потисне потомке “античких Срба”, као ни оне Србе који су у III веку за време римског цара Аурелијана прешли из Дације на десну обалу Дунава. Не могу се запоставити ни они Срби из друге мање групе које су у време Ницетине акције почели да одустају од многобоштва и да примају хришћанство, које су неки Срби почели примати још од првих Христових ученика.

Вероватно да је било потребно да прође много времена и више крупних догађаја да би се примило стање на Балканском полуострву изазвано догађајима још од времена постојања “Античке Србије”, настањених непрекидним долажењем и пресељавањем етнички различитих народа којима је Балканско полуострво често било само пролазна етапа. У тражењу прихватљивог садржаја нисмо сасвим рашчистили ни са пропашћу Римског царства на Балкану нити са збивањима у то време у Подунављу и на прилазима јадранском приморју.

Не знамо ништа поуздано о народу који је под именом **Етрурци** наишао и преко “наших” простора или се делимично задржао под именом **Рашани** (Рашка), али су већим делом отишли у Италију и тамо се задржали као **Етрурци**, **Тирсени**, **Тусци** и други, утичући битно на развој и промене у писму, језику, уметности и религији на простору некадашње моћне римске царевине.

Призор из времена Акадске династије (око 2350. г. пре Христа). Бог Еа у својој левој руци држи један суд из којег истичу два млаза воде који свакако симболички приказују Еу као творца и господара водених површина и дубина. Два водена тока подсећају нас на реке Тигар и Еуфрат као “Рајске реке”. Ова слика као и друге сличног садржаја можда је најстарији доказ веровања у животињи садржај воде која је у власти и под контролом богова. Можда бисмо још више морали обратити пажњу на дунавског бога Дагона. Он је, рекли бисмо, део опште историје наших прадавних предака.

Ово утолико пре не треба запоставити кад знамо да је по прастаром тумачењу град Вавилон “Баб-Илу” (по неким Библију ел Ил) што значи врата Божија (врата Богова?). Положај Вавилона стручњаци везују и за Акад и за Сумер, у сваком случају за Еуфрат, за велику воду која није без разлога названа касније “Рајска река”.

Вредело би још боље проучити и *Несџоров лейџоџис* у којем се помињу 72 народа, међу њима и словенска племена која је водио Нојев син Јафет. Ти су народи именовани као **Иљурци**. Можда назив Иљурци није за одбацивање, јер су може бити по некој прастарој легенди ови народи, напуштајући Сенар или “рајско” поднебље прошли кроз “Врата богова”.

Ако се обрати пажња на небројене називе расуте по целом свету може се наићи на велики број назива који почињу са **Ил-**. Ми, на пример, имамо **Илаву**, граничну реку у Славоњи.

Много је векова прошло од времена када су преко Балканског полуострва прелазили бројни народи који нису припадали етничкој групацији којој су припадали

Срби још од времена и догађаја пре **Тројанског рата** (1193–1184), да не идемо у још даљу прошлост. У међувремену мењана су имена, али је језик увек одавао припадност и етничку сродност. Чак и ако се држимо тога правила, ако је заиста правило, морамо рећи да кад је реч о **Србима** није једноставно схватити њихову далеку прошлост, па чак ни прве векове њихове балканске историје.

Не помаже нам много ни дуговековна владарска породица у српској држави, династија Немањића. Једва да нагађамо како је та династија настала и ко је коме род. Не знамо поуздано како су прохујали векови још док је битисала прадавна “Античка Србија”. Не знамо поуздано ни како је та постантичка Србија почела да постоји и живи, нити у којим је и каквим се условима развијала, па ни како је завршила. Чак нисмо сигурни ни где је све постојала а камо ли у каквим је условима настала, али томе се не треба ни чудити. Ако се “Античка Србија” састојала из одређеног простора и народа, и ако се тај народ звао Срби и ако је имао свој језик, обичаје, религију, цркву и друге установе, где и како да тражимо све те трагове да бисмо на претходну “Античку Србију” наставили и разумели постојање и живот неке касније Србије рецимо “Полапске” или “Прибалтичке Србије”? И да ли се уопште и може очекивати да се нека средњовековна Србија надовеже на претходну, па ма како се она звала? Да ли је могуће да до таквог сазнања дођемо са подацима са којима располажемо?

Знамо ли поуздано како је настала и како је битисала и “Дукљанска држава” и у којима је и каквим је условима започела Србијом да влада једина вишевековна владарска породица – Немањића? На који начин то можемо сазнати кад ни први носиоци власти и наследници те породице нису били у стању да нам об-

јасне пресудне догађаје у борби за власт, јер све што о томе зна један од првих наследника Немањиних, његов син Стеван Првовенчани, своди се на ових неколико његових реченица: “Иако ме тада није било нити памтим шта је било о рођењу његову (о Стевановом оцу Немањи). Ипак сам слушао да је био велики метеж у овој страни српске земље и Диоклитије и Далмације и Травуније, и да су родитељу његову браћа му завишћу одузела земљу, а он изиђе из буна њихових у место рођења својега, по имену Диоклитија”.

Овде бисмо волели да знамо из чега се то састојао “велики метеж”, где је започео, како је настао и зашто? Исто тако не може нам бити свеједно што не знамо сигурно како се звао Немањин родитељ (**Немањин отац**), ко су му била браћа, како су се звала и којим су делом постојеће Србије почели да владају?

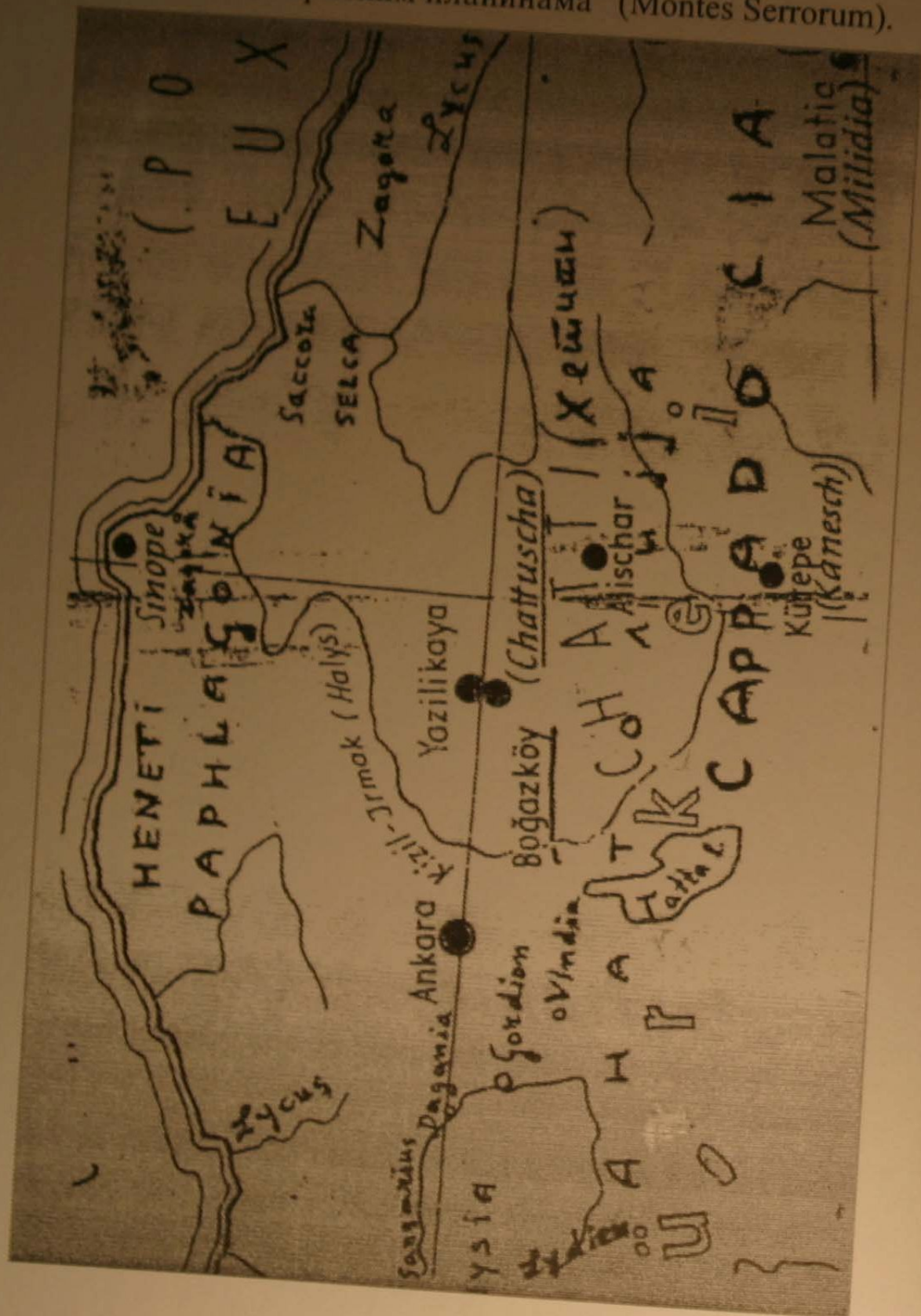
Волели бисмо да знамо сигурно шта је све припадало **овој страни српске земље**, али нам то није довољно, јер је метеж захватио и Диоклитију (Дукљу), Далмацију и Травунију.

Волели бисмо и да знамо да ли је уопште ишта остало непобуњено и зашто? На пример, шта је у тим догађајима било са **Рашком**? Колико су у то време Рашани уопште били блиски осталим Србима? Шта нам о **Рашкој** сведоче цркве и манастири на њеном тлу?

Осећамо да су и Захумље и околни делови приморја били у то време од великог значаја. Зашто, на пример, није споменута Босна која је тада по становништву била вендска земља (српска)?

Све ово на чему се овде макар и узгред задржавамо чинимо то зато што бисмо хтели да утврдимо односно да сазнамо шта се све може довести у везу са Србима и из којег све времена? Но, пре свега морамо се питати кога све подразумевамо под српским народом имајући притом у првом реду **Подунавље**? Незадовољ-

ни смо што не знамо сигурно када су и одакле ти Срби наишли на обале Дунава или када су застали на шумовитим дачким планинама од којих су неке још Римљани називали "Српским планинама" (Montes Serrorum).

На овој занимљивој карти видимо и анадолску Мисију за коју Херодот каже да је земља из које су се њени становници преселили у античку Србију. Да не пропустимо да овде споменемо и Дагонију, Гордион и Виндију, које су недалеко од Мисије и Анатолије. Пажњу привлаче и Хенети у Пафлагонији са више назива чије је порекло несумњиво словенско.

Не може нам бити свеједно ни када су и на који начин Срби прихватили Дунав као "рајску реку" и када су у својој религији почели да верују у моћ асиро-вавилонског божанства Дагона, који је господарио водама и животињским царствима у воденим дубинама. Постоји и веровање да је део Подунавља био насељен Србима још у прастаро време, чак и у време када је по библијској легенди Нојев син Јафет повео преко Дунава 72 народа, па неки сматрају да је тада по Богу Дагону и названа Дагонија. Ако су далеки преци Срба у то прастаро време као Фисонци населили део Подунавља није искључено да је још од тада и "Античка Србија" обухватала један део Подунавља и да је тај део био насељен оним Србима који су још од раније обожавали Дагона, па зато помишљамо да би можда део "Античке Србије" обухватао и Дагонију.

Пада нам на ум да су можда подунавска Дагонија и малоазијска Даганија (по називу Dag-риба) уз реку Sangarius недалеко од малоазијске Мисије (Mysia) и Лидије најстарије познати простори трајније насељени Србима, па бисмо их чак могли назвати Србијама. Као потврду да је тако могло бити могли бисмо да наведемо уз малоазијску Daganiju и она два суседна града чија су имена означена као Gordion и Vindia. Ако се сетимо да је Херодот био уверен да су се становници анадолске Мисије (недалеко од Лидије) преселили у античку балканску и подунавску Србију ваљало би се сетити да су и малоазијски градови Daganija, Gordion и Vindia у склопу те анадолске Мисије, а за сва та три

прастара малоазијска града постоји уверење да њихова имена одговарају групацији индоевропског језика. Неће бити сувишно да и овде поновимо да писац **Родни Јанг** град **Gordion** везује за доба **Александра Великог** и истиче словенско порекло **Гордиона**.

Ако, пак, ни дунавску **Дагонију**, ни анадолске градове **Даганију**, **Гордион** и **Виндију** и не бисмо могли да назовемо односно да укључимо у неку Србију, рекли бисмо да можемо да поверујемо да су се сва четири назива у неко прадавно време, налазила на простору на којем су основно становништво чинили неки давни преци Срба.

Али, ако неко буде имао у рукама ову књижицу и ако буде наумио да је пажљиво прочита и проучи можда ће се зачудити њеној композицији и стилу. Више ће му личити на извод из неке енциклопедије у којој су главни садржаји одломци из историје српског народа или тако нешто. Писца ће тешити чињеница да колико су пута писане историје Срба, српског народа или Србије увек је нешто недостајало, и не само нешто. Тако ће, вероватно, бити и овог пута. Овде није реч ни о каквој историји већ само можда о нешто необичнијим одломцима у која се и невољно уплићу свакојака питања.

Тако, на пример, ако је тачно да Срби спадају у најстарије народе индоевропске групе, с правом се свако може питати зашто су онда научници, писци, изоставили из историје Срба садржаје небројених векова? Одговор може да буде и једноставан. О тој многовековној прошлости српског народа готово да ништа не знамо или су нам знања недопустиво оскудна.

Наилазимо на Србе и у Европи и у Азији, па и у Африци. Знамо поуздано да може да буде речи о неким нашим прапрецима, али је о свему томе наше знање оскудно и испрекидано да бисмо били у стању да

успешно сагледавамо и пратимо њихова кретања и у времену и у простору.

Па чак и кад је реч о кретањима и доласку на Балкан **Полапских Срба** у VII веку наше ере и о њиховом размештају по Балканском полуострву немамо јасну представу о томе ко је све од тих Прибалтички Срба дошао на Балкан, укључно се у већ постојеће Србе на Балкану и заједно са њима почео да ствара и развија тзв. средњевековну српску државу чију историју најчешће започињемо са **Дукљанском** и **Немањинском** државом и ту историју пратимо све до данас. При томе смо свесни да су нам хиљаде година остале тако рећи празне, готово без икаквог садржаја.

Оно што нас зачуђује кад је реч о доласку **Полапских Срба** за време византијског цара **Ираклија** (610–641) јесте чињеница, у ствари питање зашто се нису доселили и сви други **Полапски Срби** које називамо и **Лужичким** или **Прибалтичким**?

Ако и не знамо прави одговор имамо барем веома корисно објашњење **Карла Пенке** и готово небројене географске и историјске карте из којих сазнајемо колико је још и на којем све простору у своје време остало Срба који се из нама непознатих разлога нису покренули са својих прадедовских простора и на Балканском полуострву укључили се у средњевековну српску државу. А ево шта каже заслужни **Карл Пенка** о географским просторима на којима су и после VII века наше ере остали Срби почев још од Балтичког мора па све до границе са Балканским полуострвом на чијем је једном делу после дугих и бурних догађаја почела живот средњевековна српска држава.

Али да се подсетимо једног дела тих **Пенкиних** драгоцених података о распрострањености **Словена-Венда** (и Срба) у Средњој Европи у раном средњем веку са којег се словенско (српско) становништво није

укључило у састав српске средњовековне државе а може бити ни Дукљанске. Ево области које спомиње Пенка позивајући се на Калманове *Origines Ariacae*, 1888. Пенка одмах каже да је утврђено ("es steht fest") да су око VI века Словени настањивали источни део Холштајна, Лауенбург, Мекленбург, Rügen, Предњу Померанију, Северни део Марке, југоисточни део Хапверера, die Altmark, један велики део Саксоније, Altenburg, део Појса (einen Theil der reussischen Länder), Горњу Франконију, долину Мајне до Вирцбурга, наиме подручје Бамберга, један велики део Средње Франконије, Лужицу и Шлезију, а готово у исто време настањивали су и немачкоаустријске земље: Горњу и Доњу Аустрију, Штајерску, Корушку, Крањску и das Pustertal у Тиролу у којима је било искључиво словенско становништво. Сећање на њих (на Словене), као и у Северној и Средњој Немачкој састоји се из великог броја словенских назива места, брда, планина и река, која, каже Пенка, и данас, у његово време (око 1888) постоје (noch heute fortlebt).

Али ми знамо да Пенка није једини који нас подсећа на Србе који су остали на својим прибалтичким просторима и много векова после одласка једног дела Срба на Балканско полуострво још у VII веку. На њих нас подсећа и карта острва Ригена под насловом *Karte von Rügen und einen Theile Slaviens zur Kuptlinga – Saga*. На тој карти, како се јасно запажа, Прибалтички Словени су приказани у виду два географска простора под насловима *Vester Vindland* и *Oster Vindland* (Западна и Источна вендска земља).

Ипак, највише података о Словенима и словенским (српским) називима пружа нам Хана Скалова, која је Прибалтичке Словене приказала на великом простору (*Topografická mapa území Obodricu a Veletů-Lutici ve světle místních Jmen*, Praha 1965).

За нас посебну вредност има и Ритихова карта на којој су Срби забележени на великом простору у југозападној Русији и ближе Балтичком мору. Називи Србије су махом Белосербија, Сербиновка, Сербитал, Сербик и други.

За нашу сврху вреди се задржати и на карти В. М. Гобарева уз књигу *Предисјорија Руса*, део II Москва 1994. На његовој оригиналној карти Балтичко море је обележено и као Венедски залив и Јантарско море (Ћилибарско), и обала јужно од острва Ригена означена је као Ћилибарска обала, а тај исти простор, као што смо раније запазили, означен је као Западна и Источна вендска земља (српска).

Но, да не заборавимо да у вези са образовањем нове српске државе коју називамо и Немањинском постоји већ поменути проблем Рашке. Један део историчара Рашку доводи у везу са досељавањем Ертрураца, које један број историчара назива Рашанима (види С. С. Билбија, *Староевропски језик и писмо Ејтрураца*, прво српско издање 1984. Published by The Institute of Etruscan Studies 2800 Lake shore Drive, Chicago 60657, Illinois, USA).

Још је А. Велтман, *Индо-Германи или Сайване*, Москва 1856. назвао Рашку Раса, Распија додајући да је Рашка сачињавала "исконски владајући крај српски", уз напомену да је "Великожупански род Немањића" настао по "тамним предањима од Рашког Господарства и сродства Августа Цесара", док Ћоровић за Рашку област каже: "прва српска држава, област Рашке, која је сасвим нова творевина, без икакве старе географске државне традиције".

Међутим, историчар Љ. Ковачевић говори о неком Немањинском повратку "у престоницу Расу".

Како је у вези са Рашком и Рашанима било очигледно је да има још да се истражује, а несумњиво је да

Оно што бисмо у овом моменту хтели да истакнемо јесте да о првим вековима наше ере, пре доласка Прибалтичких Словена, у првом реду Срба, наша знања о ранијој историји балканских Срба и других сродних народа веома је оскудно и углавном се своди на напоре црквених поглавара било источне или западне цркве да се ослободе утицаја многобоштва не би ли учврстили ауторитет цркве и њених поглавара.

А кад су у VII веку наше ере почели ти далеки сродници придолазити на Балканско полуострво да поновимо шта је о њима рекао описивач тих догађаја цар **Константин Порфирогенит**, што је за нас од необично великог значаја. Наиме, кад су са својих прастих станишта пошли на далеки и сложени пут писац Константин Порфирогенит је у свом драгоценом делу, међу првим и најзначајнијим подацима, записао "да су тамо одакле су ти Словени пошли на подручје Византије одувек живели". Податак је од непроцењиве вредности. Порфирогенит се несумњиво распитивао код прибалтичких становника од када се њихови преци налазе ту где су живели, па ако му они нису могли ништа рећи о времену од када и они њихови преци ту живе, онда ми овим податком дознајемо да међу Балтичким Словенима није било никог који би било од куда знао да макар приближно каже колико је времена прошло од како су се њихови преци ту населили.

Ако бисмо могли да поверујемо да је после стварања света и неких збивања поводом Потопа и догађаја везаних за Вавилон и околину дошло до разилажења народа којом приликом је Нојев син **Јафет** групу народа повео на запад, успут застао на Дунаву ("рајска река"), па се затим разместио по Европи са народима које је водио. Ако је то вероватно онда би вероватно могло бити и то да су прапреци Словена (па и Срба) дошавши до неке велике воде (Атлантски океан или

Балтичко море) ту застали и почели се размештати по **контину и острвима**. То може да буде разлог зашто нико од хроничара или писаца друге врсте никада није могао ништа да каже о старости Срба, већ су само писали да спадају у најстарије народе. Зато је и Порфирогенит за Балтичке Словене (и за Србе) могао само рећи и написати "да су одувек ту живели".

План градског подручја Вавилона.

Нажалост о свим тим народима, о њиховој претходној историји, знамо само онолико колико су о њима записали њихови суседи махом несловенски хроничари, па је садржај те историје и једностран и веома оскудан и самим тим питање је колико је објективан? У сваком случају та историја узгред испричана садржајем може да буде веома сиромашна али и не мора.

Ако је тачно да су Прибалтички Срби на том простору "одувек живели", што ће рећи да је реч о небројеним вековима, рекли бисмо да с правом помишљамо да су хроничари о том хронолошки немерљивом времену и о народима у једном таквом раздобљу забележили макар најважније податке о начину и облицима живота, као и о њиховом учешћу у развоју материјалне и духовне културе не само на ужем простору већ и шире, свуда где су постојали услови за живот. Нажалост, о тој страни историје, не само **вендских народа** већ и других, суседних, за најстарији период подаци су обично оскудни. На срећу има хроничара и историчара који су савесним истраживањима користећи истовремено и народну традицију забележили много шта што се односи на живот појединих народа и на њихов допринос развоју материјалне и духовне културе.

Обимне податке о животу **Венда** и њихов допринос општем напретку сачувао нам је и **Геххарди** у својој *Историји Венда* (Geschichte d. Wenden) у којој посебно истиче развој земљорадње: "Земљоделство подиже се међу **Вендима** тако силно, да их у Немачкој држаше за прве ратаре. Нарочито вешти беху у култивисању пешчаних предела, тако да су господари **Фулде, Вирцбурга, Магдебурга, Линебурга, Бајројта, Пфалца** и **Хоенлоја** настојали да их што више населе".

Уз ова **Геххардијева** обавештења **Лицов** додаје: Док су германски народи у крвавим и уништавајућим ратовима ширили ропство, смрт и упропашћивали земљу дотле су **Венди** (Срби) настојали да рационално уживају добробит који су им пружале добро обрађене њиве, додајући да су **Венди** располагали и са великим практичним знањем и гвозденим стрпљењем су успевали да отклоне пустош и уреде своја газдинства. Може се замислити колико су тиме Венди били од користи.

Пфистер на све додаје да чак и кад су губили своју самосталност или кад су се насељавали као дошљаци било је уобичајено да се говори да су поља обрађивана на **вендски начин** означавана као "**вендске орнице**". Били су, говорило се, спремни и да плате само да би своја поља у миру обделавали.

Због своје вредноће и разумевања у пољопривредну делатност **Венди** су радо прихватани и укључивани у поједине насеобине. Упућеност Венда у пољопривреду допринела је да су поједини алати називани према словенском језику. Од словенског плуга у немачки језик је ушао **der Pflug**, а бич, камџија или корбач у немачком је постао **die Peitsche**. Тако тврде добри познаваоци језика.

Иначе истицање словенске обдарености за земљорадњу **Фалмерајер** не подвлачи као једину врлину. Он чак уверава да су Словени свуда такви, али не само као земљорадници, већ и као занатлије, трговци, и морепловци, и уз те особине истиче и вендску дарезљиву природу уз коју спомиње и њихов смисао за лично образовање и напредност уопште.

Али то ни издалека нису једине особености **балтичких Венда**. Кад се поведе реч о трговини и кад су спомињани стари **Феничани** као врсни морепловци и трговци, неки историчари с правом не пропуштају прилику да укажу и на раздобље када се на другом делу света као вешти морепловци и трговци јављају и **балтички Венеди**, за које се зна да су основали и унапредили **Винету** толико да је постала као најзначајније трговачко стовариште.

Тапе за **Винету** каже да је била највећи и најзнаменитији град у Европи. Хроничари су забележили да је **Винета** била подигнута на острву **Узедону**, при ушћу реке **Пене** у источно, Балтичко море, око четири миље далеко од данашњег **Штетина**.

Фијорило је тврдио да је Винета пре уништења (потапања ?) била средиште и стециште словенске културе и да њени бродови нису пловили само дуж енглеских и француских обала, већ и грчких и малоазијских.

Познати писац **Антон** уверава да је трговина немачких Словена била веома распрострањена додајући да су до Винете довожени предмети из целог света, "са истока и севера довожена је роба реком Волгом и другим рекама до језера Ладого, одатле Балтичким морем у **Винету**, а из ње даље према западу".

Лицов нас уверава да су **Венди** "положили први основ северно немачкој поморској трговини", па су тиме у ствари постали оснивачи и утемељивачи моћне "**Ханзе**", савеза трговачких градова и места у средњем веку додајући да "данашњу немачку поморску трговину треба сматрати као плод прадавних **вендских (словенских, српских) напора**".

Пратећи даљи удео Балтичких Словена у развоју разних привредних грана, као посебну грану неки историчари истичу рударство тврдећи "да Словени беху први који су се шире бавили рударством о чему сведоче бројне словенске речи, које се, каже **Готлиб**, још и данас у Немачкој употребљавају у рударству".

Хердер на ово додаје да "у Немачкој уздигоше Словени рударство топљењем и ливењем руде, метала" (Саси). Појединци подсећају да су се Словени бавили трговином, рударством и многим механичким радовима **још у најстарије доба**, много раније него у средњој и северној Немачкој. У јужној Немачкој, кажу зналци, рударство је постојало **још из римског времена**, али у средњој и северној Германији по свој слици и прилици "**заоставштина је словенска**".

И на крају, кад је **Емил Чакра** у "**Слоџи**", забавнику за годину 1862, Нови Сад, завршио свој опширни и

занимљиви чланак под насловом "Заслуге словенства у знанственом и културном погледу – под својим и туђинским именом", осетили смо да смо се веома много огрешили што смо пишући *Историју српског народа* испустили богате садржаје чији су творци кроз многе векове били великим делом Срби. На многе појединости из историје **вендског дела српског народа**, **Чакра** нас је само подсетио, а дужност будућих историчара састојала би се у томе да све што су небројени векови прекрили тамом дубоке прошлости осветле колико је могуће више, тако да српски народ у историји општег развоја човечанства не уклањају са места које им припада још од њихове прве појаве у заједници индоевропских народа.

Зато, кад смо на основу свега што смо у досадашњем излагању рекли већ сада уверени да Срби заиста заслужују да за њиховим пореклом треба и даље трагати без обзира на време и простор. Можда бисмо погрешили ако и после свега што је речено не спомењемо још неке појединости за које верујемо, с правом или не, да их треба макар споменути убеђени да и та нова сазнања, ако су уистину сазнања, могу да допринесу проширењу нашег још увек оскудног знања о историји народа којем припадамо.

Дакле, кад смо већ на споменутим деловима Европе, Мале Азије и Индије указали, између осталог, и на постојање Виндије и као планине и као топонима, да не пропустимо да укажемо **на још једну Виндију у Азији као топоним**, недалеко од планине Виндије изнад реке Нарбаде.

Наиме, на карти под насловом India, Pakistan & Ceylon, *Hemmond's modern World Atlas and Gazetteer*, New York, на око 200 километара североисточно од Нарбадске Виндије убележен је један топоним са називом **Vindhya**. Упадљиво је да је на овој карти и назив

планине означен са h- *Vindhia*, што свакако није без разлога.

Ако је тачно, или макар приближно тачно, све што смо закључили у овом чланку о могућним прадавним сродницима Срба и притом на више места споменули места *Vindia*, сматрамо да може да буде од значаја и ово указивање на споменути топоним *Vindhia* у Централној Индији.

Јер, ако је облик речи на Иберијском полуострву (*Vindius*) настао као резултат географске близине са етнички и језички сродним суседима (Свеви, Алани, Вандали), а томе је сличан и случај са Виндијом у близини Гордиона и Даганије у Анадолији, у Малој Азији, чини нам се да с правом можемо да помислимо да се и *Vindhia*, и као планина и као топоним у Централној Индији у неко прадавно време налазила у географској средини у којој је у извесној мери била изражена етничка и језичка сродност са неким индоевропским народом чије су карактеристике по нечему блиске и некој славено-српској групацији.

Дакле, ако је, како нам се чини, тако могло бити на Иберијском полуострву, онда су и једна и друга *Vindhia* у Индији, као називи, могли настати по народу који је у неко прадавно време живео на простору који припада сливу реке Ганга (рајска река).

Ако дужина назива *Vindhya* приближно означава и дужину самог планинског венца (око 300 километара), при чему треба додати још приближно толико колико износи и удаљење од краја планинског венца до топонима *Vindhya*, онда је, посматрано у ширим размерама, око оба назива морао у своје време постојати доста велики простор на којем је могла живети нека индоевропска групација која је и језички и етнички била сродна са становништвом коме је у прадавно време санскритски могао бити близак језик.

Hammond's modern world Atlas and Gazetteer.
Индија, Пакистан и Цејлон. На истоку је Бурма са
Рангуном и реком Иттавади.

Међутим, писац који се у оваквом сложеном случају упусти у истраживање и утврђивање истине, мада свестан оскудице нужнијег и свестранијег знања, ипак не одустаје од покушаја да макар скрене пажњу на неке појединости које можда могу да буду од користи, поготову ако у извесном смислу подсети на још неке предлоге и решења за невољу макар и произвољна.

Ако су се, дакле, оба истоветна назива (*Vindhia*) налазила у централном делу Индије чини нам се да с правом очекујемо да ћемо на том великом простору уочити и неки јасан или мање јасан траг назива који нас подсећају на неко давно постојање становника чија имена насеља и данас у истом или сличном облику налазимо на подручју на којем су живели народи истог порекла и истог или сродног језика. Такав утисак стицемо ако упоредимо један број назива на споменутом простору у Индији и, рецимо, на територији са које су, колико знамо, у VII веку неки народи прешли на Балканско полуострво и населили највећи део некадашње Југославије.

У овом прегледу дајемо неке од назива које налазимо на карти под споменутиим насловом Индија, Пакистан и Цејлон и називе на које је у својим истраживањима наишла и забележила Хана Скалова на својој "Топографицкој мапи". Ти називи кад се упореде нису до душе увек по облику истоветни, али су најчешће веома слични и наводе на помисао да су **некада** и по облику и по звучности морали имати исте облике и значити исто.

Ако, међутим, неки називи ни по облику ни по звучности нису у складу са стварним стањем у даљњој прошлости не треба их одбацити пре него што крајње савесно не проценимо како је настала разлика појединих речи и по облику и по звучности, и у којим околностима.

Називи у Хемондсовом Атласу	Називи на мапи Хане Скалове
Luni	Luny*
Kutch	Kuče, Kučin
Katni	Katnica
Jumna	Jumne
Vindhya (место и планина)	Vindava (место)
Raj	Raj
Godavari (река)	Gorawar (место уз језеро)
Kola	Kolar
Palni	Palnica
Tura	Ture
Morvi	Morvica
Panna	Panici
Bina	Binow
Rewa	Revat
Harda	Hardego
Dhar	Dar
Guna	Gunica
Dēvas	Deva
Patan	Pateń
Pali	Palic
Madhya Bharat	Madūa (језеро)
Rewar	Reval, Revat
Kotla	Kotly, Kotlica
Sikar	Sikor
Ghat	Gat', Gath

ИЗБОР ИЗ ИЗВОРА И ЛИТЕРАТУРА

- Историја српског народа, Београд 1981.
- Владимир Ђоровић, Историја Југославије, Београд 1989.
- Византијски извори за Историју народа Југославије, том II обрадио Божидар Ферјанчић, Београд 1959.
- Виктор М. Гобарев, Предисторија Руса, част II, Москва 1994.
- М. С. Милојевић, Путопис дела Праве – Старе Србије, I–II, у Београду 1877.
- Реља Новаковић, Још о пореклу Срба, Београд 1992.
- Реља Новаковић, Срби, Београд 1993.
- Херодотова историја, I–II, превео са старогрчког Милан Арсенић, Матица српска.
- Миливоје Башић, Старе српске биографије, Београд 1924.
- Hana Skalova, Topografická mapa území Obodriců a Veletů – Luticů ve světle Místních Jmen, Praha 1965.
- Реља Новаковић, Непознати Црњански, Београд 1977.
- З. Ю. Петри, Учебный Географический Атлас, Петроград 1916.
- Реља Новаковић, Срби и рајске реке, Београд 1995.
- А. Вельтманъ, Индо-Германы или Сайване, Москва 1856.
- С. С. Билбија, Староевропейски језик и писмо Етрураца, Illinois 1984.
- Атлас народова мира, Москва 1964.
- Hammond's modern World Atlas and Gazetteer, New York.
- Слога, Забавник за годину 1862, Издао и уредио Емил Чакра, Нови Сад.

БИО-БИБЛИОГРАФИЈА

Проф. др Реља Новаковић рођен 15. маја 1911. у Стублинама код Обреновца.

Године 1918. одлази у Кулу (Бачка) где је до 1922. године завршио Основну школу. Од 1922–1930. завршава гимназију у Београду (IV мушка).

Године 1930. уписује се на XXI групу Филозофског факултета (Општа и национална историја) и дипломира у јуну 1935.

У току 1937. године неколико месеци запослен је као васпитач у Учитељској школи у Вршцу.

У септембру исте године постављен је за суплента у Вишој самоуправнијој гимназији у Прилепу.

У фебруару 1941. године положио у Београду професорски испит (државни) и у пролеће исте године, на почетку рата, одлази у Немачку у заробљеништво (Нирнберг, Хамелбург, Оснабрик), одакле се враћа у септембру 1945. и убрзо бива постављен за директора гимназије у Петровцу на Млави где остаје годину ипо дана.

Из Петровца је премештен за директора гимназије у Краљеву, а затим бива постављен за начелника одељења за Универзитете и високе школе Савезног министарства.

Године 1950. постављен за предавача за Општу историју за неисторичаре на Универзитету у Београду, где је 1955. одбранио докторску дисертацију под насловом *Бранковићев лейхойис и његови извори*. Теза је штампана у Посебним издањима Одељења друштвених наука САНУ (1960, св. 35).

Напредовање у служби од предавача до редовног професора ишло је по прописима до пензионисања 1973. године.

Кад се у Историјском институту указала потреба изабран је за директора и остао на том положају 3 године када је дао оставку због неслагања поводом плана рада.

Коначно је пензионисан у звању научног саветника 1976.

У оквиру стручног и научног рада више година је деловао најпре као писац уџбеника за гимназије и стручне

школе. Што се тиче научне делатности највећи број радова (око 120) посвећен је средњевековном раздобљу и пореклу српског народа.

Један број радова посвећен је историји околине Београда.

До сада најважније објављено:

1. Бомбардовање Београда, Београд 1952, с. 7–41.
2. Никољски летопис, Зборник филозофског факултета, књ. III, Београд 1952, с. 155–171.
3. Реља Новаковић – Јован Нешић, Најважније борбе наших народа у прошлости, "Рад", Београд 1957, с. 3–48.
4. Бранковићев летопис, Посебно издање САНУ, Одељење друштвених наука 35, Београд 1960, 1–180 (Докторска дисертација).
5. Р. Новаковић, Г. Шкривашић, В. Стојанчевић, Ж. Шка-ламера, Школски историјски атлас, Београд 1965, 1–64.
6. Историја за III р. гимназије друштвено-језичког смера, Београд 1962 (више издања).
7. Са Иваном Божићем, Историја за III разред гимназије природноматематичког смера, Београд 1966, 3–350 (више издања).
8. Краљево и околина. Прилог историјској географији, Београд 1966, 193–207.
9. Велика кретања народа у Европи, "Народна књига", Београд 1953, 5–79.
10. Никољски летопис, Зборник филозофског факултета, књ. III, Београд 1955, 155–171.
11. Одакле су Срби дошли на Балканско полуострво (Историјско-географско разматрање), Београд 1977, 5–404 (два издања).
12. Где се налазила Србија од VI до XII века, Народна књига и Историјски институт, Београд 1981.
13. О проблему проучавања градине на Косову, Гласник музеја Косова XIII–XIV, 1984, 99–116.
14. Балтички Словени у Београду и Србији, Београд 1985, 5–180.
15. Обреновац и околина на старијим картама и плановима, Београд 1987, Годишњак града Београда XXXIV 63–83.

16. Пожаревац на старијим картама, *Viminacium* 4–5, Пожаревац 1990, 199–208.

17. Још о пореклу Срба – и сва српска идола служаше Дагону, ИПА "Мирослав", Београд 1992.

18. Срби – име Срби кроз време и простор, ИПА "Мирослав", Београд 1993.

19. Срби и рајске реке – библијске четири рајске реке и кавкаско-еуфратски Срби, ИПА "Мирослав", Београд 1995, друго издање 2000.

20. Непознати Црњански – древни Срби на Британском тлу, (двојезично: на српском и енглеском), ИПА "Мирослав" у Београду, Завод за србистику "Сардонија" у Чикагу, 1997.

21. Карпатски и Ликијски Срби – прилози за историју Срба од другог миленијума пре Христа до XIV века, (двојезично: на српском и енглеском), ИПА "Мирослав" у Београду, Завод за србистику "Сардонија" у Чикагу, 1997.

22. Србин римски цар, "Мирослав", Београд, 1999.

Књиге у штампи:

23. Срби или Словени – Словени или Срби.
24. Трагом Срба Венда (двојезично: на српском и енглеском).
25. Београд ван градских бедема.
26. Атлас уз историју српског народа од најстаријих времена до IX века, (двојезично: на српском и енглеском).
27. Цезар на српским бродовима.

Књиге у припреми за штампу:

1. Срби од Херодота до Порфириогенита.
2. Отац историје.
3. Косово и Метохија – Србија опет на историјској прекретници, (двојезично: на српском и енглеском).
4. Историја од заблуде и истине.
5. Балтички Словени у Београду и Србији (друго издање).
6. Где се налазила Србија од VII до XII века (друго издање).
7. Одакле су Срби дошли на Балканско полуострво (треће издање).

САДРЖАЈ

Срби и њихови прадавни сродници	5
Избор из извора и литература	52
Био-библиографија	53

СР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

936.7

НОВАКОВИЋ, Реља

Срби и њихови прадавни сродници / Реља
Новаковић. – [1. изд.] . – Београд ;
“Мирослав”, 2000 (Панчево : Графос
интернационал) . – 56 стр. ; Геогр. карте ;
24 см. – (Библиотека Словенски источници)

Тираж 500. – Библиографија: стр. 52. –
Био-библиографија аутора: стр. 53–55.

ISBN 86–82487–59–4

931 (=861)

а) Срби – порекло б) Словени – порекло

ИД=87133964